

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. II. An proceßiones divinæ sint per intellectum & voluntatem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

DISPUTATIO L.

De Divinis processionibus.

SECTIO PRIMA.

Verum in Divinis statuenda sint aliqua processionibus.

I. Variè à multis in Trinitate est peccatum.

MIRUM est quot modis (ut varia semper & inconstans est hæresis) in Trinitatem aliqui peccarint. Quidam, ut vidimus, Personarum numerum negarunt: alii ita tres admittebant Personas, ut tres etiam in iis statuerent essentias. Alii denique sunt, qui tres quidem divinas Personas ejusdem essentia in Deo admittunt, aiunt tamen unam ab aliâ non procedere, sed singulas esse à se, & *abolitus*.

Autotheani.

II. De fide est dari in Trinitate processionibus reales.

Veritas tamen catholica, est, ita dari in Trinitate tres Personas divinas, ut una ab aliâ verè & realiter procedat. Duæ primæ partes, de numero scilicet, & Divinitate Personarum, probatæ sunt Disp. præcedente. Tertia itaque pars, dari nimirum in Deo veras & reales processionibus ad intra, probatur primò ex Concilio Niceno, & Constantinopolitano primo, ubi de Filio dicitur: *Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum non factum &c.* Item de Spiritu Sancto: *Qui ex Patre Filioque procedit.* Divinas etiam processionibus astruunt passim alia Concilia, præsertim Lateranense Magnum, cap. *Firmiter* Viennense &c.

Concilium Nicenum.

Conc. Constantinopol.

Concil. Lateranense.

III. Dari in Divinis processionibus probatur ex Scripturâ.

Ad hanc veritatem definiendam moti sunt horum Conciliorum Patres variis sacrarum Literarum testimoniis: Joan. 8. v. 42. dicit Christus: *Ego ex Patre processi, & veni:* Quod S. Augustinus tract. 42. in Joan. explicat de processione aternâ. Joannes item 15. v. 26. habetur: *Paraclitus, qui à Patre procedit.* Deinde Christus in Scripturâ sæpe vocatur Filius Dei: Sic Matth. 16. v. 16. dicitur: *Tu es Christus Filius Dei vivi.* Item 1. Joan. 5. v. 20. *Vt sumus in vero Filio ejus. Hic est verus Deus, & vita aeterna.* Ad Rom. etiam 8. v. 32. *Qui proprio Filio suo non pepercit, &c.*

IV.

Cam Deus aliis det fecunditatem, ipse debet esse fecundus.

Ratio autem convenientiæ est: cum enim Deus aliis det fecunditatem, rationi maximè consentaneum est, ut ipse non careat fecunditate: juxta illud Isaïæ 66. v. 9. *Nunquid ego, qui alios parere facio, ipse non pariam dicit Dominus? Si ego, qui generationem ceteris tribuo, sterilis ero, ait Dominus Deus tuus.*

V.

Utrum una Persona in Divinis ab aliâ dependeat.

Objicies primò: si dentur in divinis reales processionibus, sequitur unam Personam ab aliâ dependere. Resp. si per dependere non intelligatur aliud, quàm unam Personam non posse esse sine aliâ, certum est unam ab aliâ dependere: sicut dicit Christus Joan. 6. v. 58. *Ego vivo propter Patrem.* Re tamen verâ illud solum vocatur ens dependens, quod non existit necessariò, sed gratuitò existentiam ab alio accipit, ac veluti emendicat.

VI.

Licet Pater

ergo erit causa Filii. Respondetur multos qui-

dem ex Græcis Patrem vocare causam Filii. Hoc tamen planè est negandum; causa enim ut ostendi Disp. 18. Phys. sect. 1. est *Principium influens esse in aliud*, & ut ait S. Thomas hic, q. 33. art. 1. ad 1. causa importat distinctionem in substantiâ, quod denotat vox illa *aliud*; Pater autem licet sit *altus* à Filio, non tamen *aliud*; nam ut dicitur 1. Joan. 5. v. 7. *Hi tres, Pater scilicet, Verbum, & Spiritus Sanctus, unum sunt*: ob hanc ergo rationem, quamvis Pater producat Filium, non tamen est illius causa.

atertius producat Filium, non tamen est causa Filii.

Objicies tertio: Deus est primum rerum omnium principium, ergo nequit in divinis quidquam procedere ab aliquo, tanquam à principio. Respondetur Deum esse principium omnium rerum creaturarum, sed ad extra: quælibet tamen Persona in divinis non est principium respectu omnium processionum internarum.

VII. Quælibet Persona Divina non est principium omnium internarum processionum.

Id tamen hic advertendum: esto Filius à Patre procedat atque ab illo producat, & hoc sensu sit ens ab alio; nunquam tamen est concedendum Filium, aut Spiritum Sanctum esse simpliciter ens ab alio: nam ens ab alio propriè dictum, est illud quod producit ab alio simpliciter, seu quod est aliud ab eo quod producit, habetque aliam substantiam, seu essentiam ab eo. Vel etiam quod existit gratuitò.

VIII. Filius in Divinis non est propriè Ens ab alio.

Disputant hic aliqui, utrum ratione naturali cognosci possit dari in divinis processionibus, & an probari queat contra *Autotheanos*, de quibus dictum est num. 1. tres Personas non existere absque eo quòd una procedat ab aliâ. Sed hoc commodiùs discutietur infra, ubi peculiariter agetur de Trinitatis cognoscibilitate.

IX. An ratio naturalis cognoscit processionibus.

SECTIO SECUNDA.

An processionibus divina sint per intellectum & voluntatem.

IN PRIMIS suppono contra Aureolum dari in Deo veram potentiam producendi ad intra: hanc enim, ut ait Vasquez hic, Disp. 163. is videtur negare. Sed si rectè explicentur termini, non videtur hoc ab ullo orthodoxo negari posse; cum enim in Deo dentur duæ Personæ, altera à Patre solo, altera à Patre simul & Filio producta, certissimum est dari etiam in Deo virtutem earum productricem, quam nos vocamus potentiam producendi. Si autem ideo neget Aureolus Deum habere potentiam producendi, quia vult potentiam esse aliquid à naturâ realiter distinctum, verum quidem est hoc sensu non dari in Deo hujusmodi potentiam, sed eodem modo negare Deo posset omnipotentiam, cum non distinguatur realiter.

I. Datur in Deo potentia producendi.

Quo sensu neget Aureolus dari in Deo potentiam producendi.

Durandus in 1. dist. 6. q. 2. quavis, inquit, accommodatione quâdam dici possunt processionibus divinarum, altera per intellectum esse, altera per voluntatem

II. Durandi opinio circa processionibus divinas.

*Varia consue-
ra circa opi-
nionem Du-
randi.*

tatem, contendit nihilominus eas immediatè esse per naturam. Hanc tamen sententiam rejiciunt omnes Theologi: imò multi gravem ei censuram inurunt. Valentia eam appellat temerariam: Zumel non temerariam tantum, sed forte erroneam: Suarez errori proximam: Molina periculosam in fide, & erroneam: quare eam planè rejiciendam affirmant.

*III. Processiones
Divinae sunt
immediatè
per intellectu-
m & volun-
tatem.*

III. Dicendum itaque divinas processionem esse immediatè per intellectum & voluntatem, prout ratione nostrà à naturà distinguuntur: ita S. Thomas 1. p. q. 27. per totam. Halensis 1. p. q. 42. memb. 2. S. Bonaventura in 1. dist. 10. & 27. Scotus in 1. dist. 2. q. 7. Suarez hic, lib. 1. de Trin. cap. 5. num. 4. Molina hic, art. 5. disp. 2. Tan. 1. p. disp. 4. q. 2. dub. 2. num. 4. & 8. cum aliis.

*IV. Ex Scriptu-
ra est istud
Divinae pro-
cessiones esse
immediatè
per intellectu-
m & volun-
tatem.*

IV. Ratio est: nihil enim in Scripturà frequentius, quàm ut Filius vocetur Verbum, Sapientia Patris &c. ac propterea dicitur Ecclesiastici 24. v. 5. *Ex ore altissimi prodixisse; oris autem nomine in re spirituali, ut notant omnes, significatur intellectus, quo nimirum quis sibi loquitur, sicut linguà, seu ore corporeo loquimur aliis, juxta illud Psal. 36. v. 32. Os justi meditabitur Sapientiam.* In Scripturà etiam mentio sub iis nominibus fit de Spiritu Sancto, quæ denotant ejus processionem esse per voluntatem, dum nimirum ea, quæ ad amorem & sanctificationem pertinent, ei peculiariter tribuuntur: sic ad Roman. 5. v. 5. dicitur: *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis.* Deinde Actorum 2. habetur descendisse Spiritum Sanctum in formà ignis: quo denotabatur eum ignem esse Spiritualem, seu amorem, qui discipulorum corda inflammabat. Unde multi ex Sanctis Patribus per ignem, quem Christus Lucæ 12. v. 49. dicit se venisse mittere in terram, intelligunt Spiritum Sanctum. D. etiam Augustinus lib. 9. de Trin. cap. 12. & lib. 15. cap. 17. ait *Spiritum Sanctum esse procedentem a-*

*Spir Sanctus
est ignis, quò
venit Chris-
tus mittere
in terram.*

*V. Scriptura &
Patres prop-
riè accipi
debent.*

V. Imò Sancti Patres divinas processionem semper per actus intellectus & voluntatis declarant: has autem omnes tum Scripturæ, tum Patrum locutiones ad improprios & metaphoricos sensus detorquere, est contra regulam illam à Theologis assignatam, nempe verba Scripturæ & Patrum debere propriè, & ut sonant, accipi ubi possunt: posse autem hic propriè accipi ostenditur ex solutione eorum, quæ à Durando objiciuntur. Et sanè eodem modo posset Durandus dicere secundam in Trinitate Personam, non esse propriè, sed tantum metaphoricè Filium, sicut ait esse metaphoricè Verbum, cum Scriptura & Patres eodem modo de uno loquantur, ac de altero.

*Secunda Per-
sona est pro-
priè Filius;
ergo propriè
Verbum.*

*VI. Natura in-
tellectualis
non opera-
tur ad intra,
nisi per in-
tellectum &
voluntatem.*

VI. Ratio denique hujus rei probabilis est: in naturà quippe intellectuali, ut rectè observat Sanctus Thomas hic, q. 27. art. 3. & 5. non datur processio ad intra, nisi secundum intellectum & voluntatem: & in hoc, ut ait S. Augustinus, creatura rationalis est vera imago Dei, quòd nimirum, sicut illa non operatur ad intra nisi per has duas facultates, ita nec Deus. Deinde, ut etiam notat idem S. Thomas art. illo 5. reddi alioqui ratio non posset, cur processionem in divinis sint tantum duæ.

*VII. Quid, si quis
diceret na-
turam Di-
vinam esse
intellectum
& volun-
tatem.*

VII. Id tamen observandū, si quis naturam divinam formaliter sitam esse dicat in intellectu & volitione, cum argumentis tum ab auctoritate, tum ratione hic adductis, non impugnari; nec enim vitio vertunt Durando Theologi, quòd proces-

siones hæc dixerit esse immediatè per naturam, sed quòd negaverit esse per intellectum & voluntatem.

SECTIO TERTIA.

Argumenta contententia Processiones divinas non esse per intellectum & voluntatem.

OBICIT Durandus primò: Intellectus divinus (idem est de voluntate) est omnibus tribus Personis communis, ergo non potest esse principium peculiariter, in Patre productionis Filii. Contra: non minus natura divina est omnibus tribus Personis communis, quàm intellectus; ergo nec natura poterit esse immediatum principium productionis Filii. Eo ergo modo, quo ipse in Patre dicit naturam determinari ad productionem Filii, dicemus nos determinari intellectum.

*I. Non minus
natura Di-
vina est om-
nibus Per-
sonis commu-
nis, quàm
intellectus.*

Dico itaque principium hinc producendi Filium & Spiritum Sanctum esse intellectum & voluntatem, hæc tamen facultates terminari debent peculiaribus personalitatibus, seu relationibus; sine his enim fecunditatem suam exercere nequeunt. Licet ergo tam Filius quàm Spiritus Sanctus habeant eundem intellectum cum Patre, non tamen possunt producere Filium, quia principium productivum Filii est intellectus divinus, ut in Patre, seu ut terminatus relatione Paternitatis. Similiter principium producendi Spiritum Sanctum est voluntas ut in Patre & Filio; ex quo constat, quamvis Spiritus Sanctus habeat eandem voluntatem, cum tamen eam non habeat eodem modo, seu iisdem personalitatibus terminatam, non potest producere Spiritum Sanctum.

*II. Quo pacto
intellectus,
& voluntas
sint in divi-
nis principia
productiva.*

Objicit secundò: in creaturis, etiam iis quæ operari possunt immanenter productionem Filii, seu alterius personæ, non fieri per intellectum & voluntatem, sed per immediatam operationem ipsius naturæ; ergo nec Deus hoc modo Filium producit. Sed contrà: hoc enim argumentum probaret nullas omnino in Deo esse processionem ad intra; nulla enim res creata, purè intellectualis potest, etiam per actionem immediatè à naturà procedentem, substantiam suam communicare: malè ergo à rebus creatis arguitur ad Deum: maxime, cum ut sectione præcedente num. 4. & 5. vidimus, Scriptura & Patres dicant Divinarum Personarum processionem esse per intellectum, & voluntatem. Quando autem Aristoteles 9. Metaph. tex. 16. dicit per actionem immanentes nihil produci, intelligit nihil per eas produci extrinsecum, non tamen negat verum ab iis produci terminum ad intra, cum intellectus intelligendo, verè agat.

*III. Differentia
in modo pro-
ducendi Fi-
lium in crea-
turis & di-
vini.*

*Alii in im-
manenti,
verè aliquid
ad intra pro-
ducunt.*

Objicit Durandus tertio, asserere quosdam ex Patribus, Filium in divinis procedere naturà, non voluntate. Respondetur primò velle eos procedere ipsum necessariò, non liberè. Respondetur secundò, ideo ejus processionem esse naturà, non voluntate, quia est Filius naturalis, non adoptivus, qui scilicet ex merà voluntate ac benevolentia adoptantis, in Filium asciscitur. Tertio, nam ut ait S. Thomas 1. p. q. 30. art. 2. ad 2. & q. 10. de Potentià art. 2. ad 11. intellectus & natura in Deo coincidunt, unde idem est procedere per intellectum & per naturam, quia scilicet ex vi processionis commu-

*IV. Quo pacto
dicant quò-
dam ex Sa-
ctis Patribus
Filium pro-
cedere natu-
rà non vo-
luntate.*